herpy

DRZEWOŁAZY

Espinosa Poison Frog

Epipedobates espinosai

Epipedobates espinosai to mała, aktywna w dzień żaba z rodziny drzewołazów, mierząca 13-20 mm, o grzbiecie od miedzianobrązowego do ciemnoczerwonego, w niektórych populacjach czarnym z pomarańczowymi plamami. Zamieszkuje wilgotne lasy na nizinach i u podnóża Andów w północno-zachodnim Ekwadorze. Gatunek praktycznie nie jest utrzymywany, a wiedza o jego hodowli jest bardzo skąpa.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates espinosai; Phyllobates espinosai; Epipedobates darwinwallacei*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**13-20 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**8-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Temperatura w nocy	**19-22 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**10-30**
Czas do wyklucia	**9-14 dni**
Okres larwalny	**42-70 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Brak danych (DD)**

O gatunku

Epipedobates espinosai to bardzo mała, naziemna żaba z rodzaju *Epipedobates*. Grzbiet jest od miedzianobrązowego do ciemnoczerwonego, często z drobnymi, niewyraźnymi czarnymi i żółtymi lub białymi plamkami. Jasny, skośny pas wzdłuż boku jest niepełny lub rozbity na plamki, a brzuch jest ciemny z niebieskawymi do turkusowych plamami. Gatunek ma zęby w szczęce górnej i niewielką błonę pławną u nasady palców stóp. Brakuje mu jasnego pasa przez środek grzbietu, charakterystycznego dla *Epipedobates anthonyi* i *Epipedobates tricolor*, oraz pełnego pasa bocznego, który ma *Epipedobates boulengeri*.

Gatunek opisał w 1956 roku Funkhouser na podstawie okazów z hacjendy na zachód od Santo Domingo. W 2024 roku badania genetyczne wykazały, że żaby z okolic Mindo, opisane w 2010 roku jako *Epipedobates darwinwallacei*, należą do tego samego gatunku. Są one czarne z pomarańczowymi do żółtych plamami, ale istnieją formy przejściowe, więc ubarwienie mieści się w zmienności gatunku. *E. darwinwallacei* uznaje się więc obecnie za młodszy synonim, jednak nazwa ta wciąż funkcjonuje w handlu i na wielu listach gatunków, a tutaj ma własną stronę. Niektóre brązowe populacje dalej na północ, wcześniej zaliczane do tego gatunku, to jeszcze nieopisany gatunek.

Zwierzęta z okolic Mindo mierzą 13-20 mm od pyska do kloaki, a samice są większe od samców. Rodzaj ma w skórze substancje toksyczne, które żaby pozyskują w naturze z pokarmu; osobniki z hodowli są nietoksyczne. Nie udokumentowano, czy *E. espinosai* ma w naturze toksyny w skórze. Myj ręce przed kontaktem i po nim.

Występowanie i środowisko

Epipedobates espinosai występuje wyłącznie w północno-zachodnim Ekwadorze, w prowincjach Pichincha, Santo Domingo de los Tsáchilas, Cotopaxi i Los Ríos. Żyje od nizin przy Río Palenque i La Perla w górę podnóża Andów aż po Mindo i Pucayacu, na wysokości 150-1 375 m n.p.m.

Stanowiska na mapie obejmują też populacje w Esmeraldas i innych miejscach, które obecnie zalicza się do innych gatunków. IUCN nie dysponuje wystarczającymi danymi do oceny (DD); populacja z Mindo jest oceniana osobno pod nazwą *Epipedobates darwinwallacei* i uznawana tam za zagrożoną (EN).

> **Naturalny zasięg:** Ekwador.

ŚRODOWISKO

Epipedobates espinosai żyje w wilgotnym lesie deszczowym i na jego skrajach na nizinach oraz na najniższych zachodnich zboczach Andów. Klimat jest ciepły i deszczowy, z wysoką wilgotnością powietrza przez cały rok, a w kierunku 1 000-1 400 m robi się chłodniej. W okolicach Mindo żaby żyją na dnie lasu, w zaroślach, bambusie i na opuszczonych pastwiskach na skraju lasu, zawsze przy wolno płynących strumieniach i mokradłach lub w nich, a spłoszone wskakują do wody. Noc spędzają na liściach tuż nad ziemią. Głos godowy i biologia rozrodu są znane jedynie w ogólnych zarysach.

Hodowla

TERRARIUM

O hodowli *Epipedobates espinosai* wiadomo niewiele, a gatunek praktycznie nie jest utrzymywany. Zalecenia opierają się na klimacie w zasięgu występowania oraz na blisko spokrewnionych *Epipedobates anthonyi* i *Epipedobates tricolor*, dobrze znanych w niewoli. Dane dotyczące terrarium, klimatu, jaj, wyklucia, rozwoju kijanek i długości życia zapożyczono od *E. tricolor*. *Epipedobates boulengeri* to bliski krewny z wybrzeża dalej na północ, o takich samych wymaganiach.

Dla samca i dwóch samic terrarium powinno mieć co najmniej 40 × 40 × 40 cm, a dla grupy 5-10 osobników co najmniej 60 × 60 × 40 cm. Dno zbuduj z warstwy drenażowej z keramzytu, przepuszczalnej dla wody włókniny i luźnego podłoża z ziemi, mchu, włókna kokosowego i liści. Gruba warstwa liści, korzenie, kora korkowa i gęste nasadzenia z bromeliami zapewniają kryjówki, miejsca do składania jaj i wiele terytoriów. Wentylacja musi utrzymywać szyby wolne od skroplin, a otwory zabezpiecza się drobną siatką.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne Czytaj więcej: Odchów kijanek

TEMPERATURA

W dzień utrzymuj 22-26 °C, z nieco chłodniejszymi i nieco cieplejszymi miejscami w terrarium, a w nocy 19-22 °C. Zwierzęta z Mindo i innych wyżej położonych stanowisk najlepiej czują się w chłodniejszym zakresie. Zwykle wystarcza temperatura pokojowa i oświetlenie; maty grzewcze są zbędne. Żaby z tego rodzaju źle znoszą upał, więc temperatura nie może przez dłuższy czas przekraczać 27 °C. Unikaj bezpośredniego słońca i miejscowego grzania. Nie ma okresu zimowania, ale chłodniejszy i suchszy okres zimą daje zwierzętom przerwę w rozrodzie.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 80-100 %. Zraszaj kilka razy dziennie lub zastosuj system zraszający, np. trzy razy dziennie po 20-60 sekund, najlepiej uzupełniony wytwornicą mgły. Liście i wystrój powinny wyschnąć mniej więcej godzinę po zraszaniu, a podłoże nie może być przemoczone. W systemach używaj wody deszczowej lub z odwróconej osmozy. Zimą można zraszać krócej i rzadziej.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Płaska miseczka z 1-2 cm wody, np. niska podstawka lub połówka łupiny orzecha brazylijskiego, daje żabom miejsce do picia i kąpieli i służy jako miejsce rozrodu, gdy samiec wypuszcza kijanki. Z miseczki musi się dać łatwo wyjść. Używaj wody deszczowej, wody z odwróconej osmozy lub odchlorowanej wody z kranu, często ją wymieniaj i szoruj miseczkę gorącą wodą bez mydła. Płazy wchłaniają wodę i substancje przez skórę, więc mydło, środki czyszczące i krem do rąk nie mogą znaleźć się w pobliżu.

OŚWIETLENIE I UVB

Światło jest dla roślin: świetlówki lub listwy LED przez około 12 godzin dziennie. Blisko spokrewnione gatunki dobrze radzą sobie bez UVB, więc jest ono opcjonalne. Jeśli chcesz je zapewnić, trzymaj się strefy Fergusona 1, z dużą ilością cienia i gęstym ulistnieniem.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Żaby dostają żywe, drobne owady: skoczogonki i muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), a dorosłe przyjmują też większą *Drosophila hydei* i świeżo wyklute świerszcze. Dorosłe osobniki karm 2-3 razy w tygodniu, nieco częściej w porze deszczowej z rozrodem, i tylko tyle, ile zjedzą w ciągu kilku minut. Obsypuj owady paszowe preparatem witaminowo-mineralnym dla płazów i sam dobrze je karm. Własne hodowle skoczogonków i muszek owocowych zapewniają stałą dostępność pokarmu. Nie łap owadów paszowych w naturze; mogą przenosić pasożyty i pestycydy.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

E. espinosai jest aktywny w dzień i porusza się otwarcie wśród trawy i liści. Samce z tego rodzaju są terytorialne i nawołują ze stałych miejsc; populacje brązowe i pomarańczowo nakrapiane mają niemal identyczny głos. Trzymaj parę, samca z dwiema samicami lub większą grupę w terrarium z wieloma przegrodami wzrokowymi i kryjówkami, a jeśli któreś zwierzę jest stale przeganiane, rozdziel je. Żab w miarę możliwości nie należy brać do rąk, bo ich cienka, wilgotna skóra ulega uszkodzeniu przez sól, tłuszcz i krem z dłoni. Jeśli trzeba przenieść żabę, pozwól jej wejść do wilgotnego plastikowego pojemnika.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są większe od samców, a samce nawołują i mają zgrubiały trzeci palec. U *Epipedobates tricolor* rozród zaczyna się 6-10 miesięcy po metamorfozie; wiek osiągania dojrzałości płciowej nie został udokumentowany dla *E. espinosai*. Najpewniej jest trzymać małą grupę i obserwować, które osobniki nawołują.

GODY I KOPULACJA

Kopulacji nie udokumentowano u *E. espinosai*. W tym rodzaju samce nawołują miękkim trelem, głównie rano i po zraszaniu. Samiec wabi samicę do ukrytego miejsca składania jaj, a kopulacja odbywa się w ampleksusie głowowym. Rozród podąża za porą deszczową: chłodniejszy i nieco suchszy okres trwający około trzech miesięcy zimą, a po nim częstsze zraszanie, daje zwierzętom przerwę, a następnie pobudza je do rozrodu.

JAJA I KIJANKI

Składania jaj nie udokumentowano u *E. espinosai*. W tym rodzaju jaja są składane w ściółce lub na liściach, a w terrarium chętnie w połówce łupiny kokosa ustawionej nad podstawką albo w kącie liścia bromelii. Samiec pilnuje jaj i zwilża je wodą z pęcherza, a gdy kijanki się wyklują, przenosi je na grzbiecie do wody. Liczbę jaj w zniesieniu (10-30) zapożyczono od *Epipedobates tricolor*.

Jeśli chcesz samodzielnie odchować kijanki, po kilku dniach przenieś zniesienie do małego, zamkniętego pojemnika w temperaturze 22-24 °C z odrobiną wody deszczowej lub z odwróconej osmozy na dnie, tak aby jaja były wilgotne, ale nie zanurzone. Kijanki odchowuje się pojedynczo lub razem w 1-2 cm miękkiej, lekko kwaśnej wody (pH 6-7), później głębszej, i codziennie podaje się płatki dla ryb, spirulinę i rozwielitki.

METAMORFOZA

Kijanki wykluwają się po 9-14 dniach, a przemiana w małe żabki zajmuje im 6-10 tygodni (42-70 dni), zależnie od temperatury i pokarmu. Dane zapożyczono od *Epipedobates tricolor*. Gdy pojawią się przednie kończyny, potrzebne jest łagodne przejście z wody na ląd z kamieni, kory korkowej lub roślin, w przeciwnym razie małe żabki się utopią.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode są bardzo małe i przenosi się je do małego terrarium o takim samym klimacie, z wilgotnym mchem, liśćmi i drobnymi kryjówkami. Codziennie podawaj skoczogonki i najmniejsze muszki owocowe, obsypane preparatem witaminowo-mineralnym. Tempo wzrostu i wiek przy przenoszeniu nie zostały udokumentowane dla tego gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Choroby nie zostały udokumentowane konkretnie dla tego gatunku. To, co dotyczy rodzaju, prawdopodobnie dotyczy także jego:

- Chytridiomikoza (*Batrachochytrium dendrobatidis*), która może wyniszczyć całe populacje. Nowe zwierzęta trzymaj na kwarantannie, zleć ich przebadanie i dezynfekuj wyposażenie.
- Syndrom zapałczanych nóżek u młodych, u których przednie kończyny rozwijają się zbyt słabo lub wcale. Przyczyna nie jest wyjaśniona; podejrzewa się pokarm i zbyt wiele kijanek w tej samej wodzie.
- Temperatura powyżej 26-27 °C przez dłuższy czas, powodująca ospałość i brak apetytu.
- Wysuszenie przy niskiej wilgotności powietrza i braku dostępu do wody.

Skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach, jeśli zwierzę jest ospałe, wychudzone lub ma rany na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.